

# ПОДЗВІГ ЗА АПЕРАЦЫЙНЫМ СТАЛОМ

## У Кандагары было не да вучобы

Пра ваенна-палявую хірургію да вайны ў Афганістане малады ўрач Іван Барысюк ведаў хіба што з кніг. Так, выязджаў з вайскоўцамі ў поле, дзе ў лепшым выпадку даводзілася выдаляць апендыцыт або аперыраваць грыжу. Тады начальнік хірургічнага аддзялення ваеннага шпіталя ў Ашулуку нават уявіць не мог, што неўзабаве будзе аказваць медыцынскую дапамогу ў экстрэмальных умовах. Насамрэч, ратаваць жыцці!

— Я тады была на вучобе ў Баку, як Іван напісаў, што адпраўляецца ў Ленінград на курсы ваенна-палявой хірургіі, — успамінае жонка вайскоўца. — Закралася сумненне. Пра Афганістан у той час мы мала ведалі, але чуткі, што там адбываецца, усё ж даходзілі. Вярнулася я дамоў, як ужо быў падпісаны загад — муж адпраўляецца на вайну.

У Кандагар Іван Барысюк прыехаў маёрам медыцынскай службы. Вопытнаму хірургу адразу даверылі ўзначаліць хірургічнае аддзяленне ваеннага шпіталя. З такімі пацыентамі дагэтуль яму не даводзілася сустракацца, таму вучыўся наноў — адразу за аперацыйным сталом. Дзякуючы яму цяжкапараненыя байцы хутка ішлі на папраўку і вярталіся ў строй.

— Іван Уладзіміравіч расказваў, што былі выпадкі, калі і па тры сутак не выходзіў з аперацыйнай, — гаворыць Валянціна Барысюк. — Санітары толькі падавалі яму каву ды цыгарэты. Пасля таго як былі пакладзены апошнія швы, а новых параненых яшчэ не паступіла, абясцілены, ён правальваўся ў сон.

Аднойчы ад мужа доўга не было лістоў, а цынкавыя труны ўжо прыходзілі... Жонка ўзяла сябе ў рукі і пайшла ў ваенкамат: на шчасце, сумненні не пацвердзіліся. Тады Валянціна Іванаўна напісала ліст начальніку ваеннага шпіталя Кандагара. Нарэшце, прыйшоў адказ і выклік — яе вяды як тэрапеўта таксама на вайне былі б не лішнімі.

— Я ўжо збіралася ехаць, але ваенны камісар папярэдзіў: калі я не хачу пакінуць сына круглым сіратой (Валодзя ўжо ў другі клас хадзіў), то павінна адмовіцца ад свайго рашэння, — расказвае Валянціна Барысюк. — І сёння ўдзячна таму ваенкаму за горкую, але праўду.

## Другі шанц

За час свайго знаходжання ў Кандагары Іван Барысюк выратаваў не адзін дзясятка маладых жыццяў. Але выпадак, які адбыўся з радавым 103-й паветрана-дэсантнай дывізіі Валянцінам Юрчанкам, яму запомніўся назавжды.

Падчас адной перастрэлкі з душманамі ўкраінскі хлопец быў моцна паранены. З такім дыягназам — кантузія сэрца і лёгкага, адрыў дзяфрагмы — здавалася, жыццё другіх шанцаў не давала. Але Іван Барысюк усё ж рызыкнуў...

(Заканчэнне.  
Пачатак на 1-й стар.)



Палкоўнік медыцынскай службы Іван БАРЫСЮК.

У хлопца не было ні дыхання, ні сэрцабіцця, у прамым сэнсе адвалілася дзяфрагма, якую немаведама чым трэба было прышываць, — падобнага ваенны хірург не бачыў нават у самым страшным сне. Доўгія гадзіны над параненым — і ён пачаў дыхаць, забілася сэрца. Здавалася, можна было ўздыхнуць, але нешта было не тое з рукой. Іван Уладзіміравіч выклікаў рэнтгеналага, вердыкт якога проста ашаламіў: у левым прадплеччы — граната! Не абнадзеіў і сапёр, які тут жа прыбыў у аперацыйную: узарваўся боепрыпас ці не, сказаць было складана.

— Канешне, прасцей за ўсё і разумна было б ампутаваць хлопцу руку, але Ваня не мог дапусціць, што салдат на ўсё жыццё застанецца інвалідам, — кажа Валянціна Іванаўна. — Ён выгнаў усіх з аперацыйнай і сам узяўся за скальпель. Гранату даставаў без спецыяльных інструментаў, ніхто не думаў тады і пра бронекамізэльку.

А выбух усё ж раздаўся... Толькі адбылося гэта не ў аперацыйнай, а ў спецыяльна прызначаным месцы.

## Сакрэтная карэспандэнцыя

Пра тое, што магла тады застацца ўдавой, Валянціна Барысюк даведалася праз шмат гадоў пасля ўнікальнай аперацыі. Яе муж не любіў пра гэта расказваць: лічыў, што на яго месцы так паступіў бы любы кваліфікаваны хірург. Магчыма, так ніхто і не даведаўся б пра гэты выпадак, калі б не ліст, які аднойчы трапіў у паштовую скрыню Барысюкоў.

Аказалася, воін-інтэрнацыяналіст адсочваў лёсы найбольш запамінальных сваіх пацыентаў. Не мог ён не пацікавіцца і тым, як склалася жыццё ў Валянціна Юрчанкі. Той, дарэчы, быў да канца сваіх дзён удзячны выратавальніку. У гэтым лісце ён чарговы раз пісаў самыя шчырыя словы ў адрас Івана Уладзіміравіча. Апошняму прыйшлося растлумачыць жонцы, адкуль карэспандэнцыя і, галоўнае, — з якой нагоды. У тым канверце, па ўспамінах жонкі, ляжаў яшчэ і фотаздымак, на якім Валянцін Юрчанка трымаў на руках сваю нявесту. Неўзабаве жонка падарыла воіну-афганцу дзвюх дачок.

Між іншым, ва ўкраінскім горадзе Белая Царква, дзе жыў Валянцін Юрчанка, пра подзвіг



Калі б не адважнасць ваеннага хірурга, Валянцін ЮРЧАНКА застаўся б інвалідам.

Івана Барысюка ведалі многія: хлопец расказаў сваім землякам пра чалавека, які вярнуў яго з таго свету. Неўзабаве ў мясцовым музеі з'явілася адпаведная інфармацыя. Іван Уладзіміравіч неяк ездзіў у Белую Царкву, дзе, акрамя Валянціна, сустрэў яшчэ чалавек пяць, каго аперыраваў у Кандагары.

## Перажываў за кожнага пацыента

Пасля вяртання з Афганістана Іван Барысюк на розных пасадах працягваў быць верным клятве Гіпакрата. Служыў у Барысаве, Бабруйску, дзе быў намеснікам галоўнага ўрача па медыцынскай частцы. Як прызнаецца жонка,



Палкоўнік медыцынскай службы Іван БАРЫСЮК (другі справа) і выратаваны ім радавы Валянцін ЮРЧАНКА (крайні справа).

хірургу-практыку адміністрацыйная работа не прыносіла задавальнення. Затым была служба ў Венгрыі, і амаль усюды з ім была яго сям'я. Не дзіва, што адзіны сын таксама абраў прафесію ўрача.

Іван Барысюк мог застацца ў Мінску (некаторы час працаваў у цяперашнім 432-м Галоўным ваенным клінічным медыцынскім цэнтры Узброеных Сіл), але вярнуўся ў Барысаў, дзе доўга ўзначальваў 592-і ваенны шпіталь.

— Вайна ў Афганістане яго настолькі загартавала, што аперыраваў усё: з пятак да галавы, — расказвае Валянціна Барысюк. — Ён неяк мне прызнаўся, што калі б не атрыманы на вайне вопыт, наўрад ці калі адважыўся б на трэпанакцыю чэрапа. Увогуле, перажываў за кожнага хворага, цікавіўся іх самаадчуваннем нават па выхадных. Ведаў кожнага свайго супрацоўніка, хто чым жыве. Яны, у сваю чаргу, былі ўдзячныя яму не толькі за

ўвагу, але і бяспечны вопыт, якім Іван Уладзіміравіч не шкадаваў дзяліцца.

Невыпадкава напярэдадні 75-й гадавіны Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне ў гонар воіна-інтэрнацыяналіста, палкоўніка медыцынскай службы на тэрыторыі шпіталя ў Барысаве з'явіўся памятны камень. А не стала народнага ўлюбёнца ў кастрычніку 2010 года...

— На 40 дзён да нас прыязджаў той самы Валянцін Юрчанка, якога муж ні ў якім выпадку не мог пакінуць інвалідам, — кажа Валянціна Барысюк. — Нядаўна ён і сам пайшоў з жыцця: канчаткова пазбавіў здароўя Чарнобыль, куды разам са сваім сябрам-афганцам добраахвотна паехаў ліквідаваць наступствы аварыі.

## Забыты подзвіг

За добрасумленнае выкананне інтэрнацыянальнага доўгу Іван Барысюк быў узнагароджаны савецкім ордэнам «За службу Радзіме ва Узброеных Сілах СССР» III ступені. Але гэтую ўзнагароду давалі многім, хто служыў у Афганістане.

Толькі ён ніколі не прэтэндаваў на большае, хоць добра разумеў, што тады, у чэрвені 1982-га, упершыню ў гісторыі савецкай, а можа, і сусветнай, медыцыны без спецыяльных інструментаў і сродкаў абароны ў адзіночку выняў з чалавека неразарваны боепрыпас.

## ■ Новыя кнігі

### «ПЁТР МАШЭРАЎ: ЖЫЦЦЁ. ЛЁС. ПАМЯЦЬ»

Аб'ёмная і шматгранная фігура Пятра Міронавіча Машэрава выклікае вялікі інтарэс да яго дзейнасці ў палітыкаў, гаспадарчых і партыйных дзеячаў, пісьменнікаў. Не з'яўляецца выключэннем і кніга Славаміра Антановіча, якая выйшла ў пачатку гэтага года, — гістарычна-публіцыстычны раман «Пётр Машэраў: Жыццё. Лёс. Памяць».



Розныя праходзяць перад чытачом рамана людзі. Тут і бацька героя, які ў 1937 годзе па лжывых даносах аднавіўся быў арыштаваны і дамоў ужо не вярнуўся, і маці Дар'я Пятроўна (выхавала трох дачок і двух сыноў, загінула ад рук фашыстаў у верасні 1942 года). На старонках твора апавядаецца пра студэнцкія гады Пятра ў сценах Віцебскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя С. Кірава, ягоных сустрэч з братам Паўлам, сястрамі Вольгай, Надзеяй, Матронай, яго заляцаннях да будучай жонкі Паліны, аб узаемаадносінах Паліны Андрэеўны з ягонай сяброўкай Таццянай Прытыцкай, дзелавак перамох Пятра Міронавіча з паплечнікамі па партыі і вядомымі партыйнымі, дзяржаўнымі дзеячамі, як Леанід Брэжнеў, Андрэй Грамыка, Тодар Жыўкаў, Фідэль Кастра ды іншымі.

Славамір Антановіч з уласцівай яму як юрысту ўсёдлівасцю і скрупулёзнасцю, усё глыбей пагружаецца ў метафізічныя рэаліі беларускай рэчаіснасці і гісторыі, даследуе метадыку працоўнай дзейнасці знакамітага кіраўніка рэспублікі Пятра Міронавіча Машэрава. Аўтар імкнецца перадаць наштадкам матывы той эпохі, у якой жыў сапраўдны герой яго твора. Тут і вера ў прыгажосць свету і разнастайнасць, бязмежжа людскіх характараў хлебарабаў, шахцёраў, навукоўцаў, студэнтаў, землякоў, з якімі часта сустракаўся кіраўнік дзяржавы, працу якіх вельмі шанавалі, і жахі вогненнага ліхалецця, і свежае дыханне Вялікай Перамогі, і прамяністасць кожнага стваральнага дня. Змяняліся сацыяльна-культурныя, грамадска-палітычныя абставіны ў краіне, якія добрасумленна адлюстраваны аўтарам у ягоным творы.

Пісьменнік змог пераарыентавацца і літаральна ўбачыць, сканцэнтраваць увагу чытача на тых эпізодах жыцця і дзейнасці Пятра Міронавіча Машэрава, ягоных чалавечых якасцях, якія ўласцівы вялікаму палітычнаму лідару, стратэгу і інтэлігенту высокага рангу. Партыйны лідар рэспублікі, як сведчыць кніга Славаміра Антановіча, далікатна ўзважваючы тыя ці іншыя падзеі ў Беларусі і свеце на шалях эпохі, уважліва ставіўся да пісьменнікаў і іх творчасці, праяўляў клопат пра дзеячаў культуры, паляпшаў сацыяльна-бытавы ўмовы.

Думаецца, гістарычна-публіцыстычны раман «Пётр Машэраў: Жыццё. Лёс. Памяць», які вызначаецца багаццем зместу і разнастайнасцю сродкаў мастацкага адлюстравання падзей, стане яркай зоркай на небасхіле беларускай дакументальнай прозы.

Валянцін БАРЫСЕВІЧ

Вераніка КАНЮТА.